

Духовно, национално и државно стање српског народа данас могло би се окарактерисати као историјски пад, посртање и малаксалост, као и необично одсуство психолошке везе са реалношћу света и времена у коме живимо. Ово прво, историјски умор и занемоћалост читавог једног народа који је чинио велика дела у прошлости, делује застрашујуће и више него забрињавајуће, иако није прво такво искушење у нашој историји, док ово друго, психолошко „време илузија“ у којима живимо чини се много опаснијим и трагичнијим по својим последицама, можда управо зато што га заправо нисмо ни свесни.

Друштвени идеали нашег времена више нису вредности попут породичног живота, скромности, радиности, владавине закона, задужбинарства и националног сна, већ умишљена земља Дембелија (или Дебилији) за којом се чезне, као за простором и временом бесконачног нерада и олаке среће. Народ који живи у таквој етнопсихолошкој виртуелној реалности, далеко од окренутости себи и сопственим капацитетима и могућностима, заробљен у илузијама и лажним очекивањима, нема право на наду да ће му се десити било шта друго изузев потпуног историјског краха још једне велике свенародне утопије.

Неотитоизам

Прва илузија заснива се на југоносталгичарском маштању о повратку у изгубљени титоистички рај, легендарно време нерада и доброг живота, оличено у братству и јединству, црвеном пасошу и фармеркама из Трста. Када се мало боље загледамо у ову митску представу видећемо одсуство било каквих социјалних или социјалистичких вредности и интересовања, већ искључиво површни материјализам и конформизам западног типа.

Носиоци титоистичке споменице не желе да у своју бајковиту представу некадашњег раја који би требало обновити унесу било шта од аутентичних вредности доба великог полета после Другог светског рата: ударничке обнове земље, радних акција и јавних радова, друштвене солидарности, инсистирања на општем образовању, медицинској и

социјалној заштити, па и некој врсти социјалистичког морала. (Да успут приметимо: У комунизму се на један трагичан начин толико често граниче идеолошке небулозе, велики злочини и гушење слободе са огромним оптимизмом, идеализмом и хуманизмом.) Време у коме су наши дедови радили два посла, као пионери каснијег релативног берићета, пре подне од раног јутра у фабрикама а поподне до у ноћ на својим пољопривредним имањима, није предмет југоносталгичарског евоцирања успомена. У њиховим причама налазимо само неку балканску рају која по цео дан ништа не ради, а максимално се проводи и ужива, имајући без већег пожртвовања све што јој је потребно.

Огромна национална енергија која стоји неискоришћена троши се на овакву југоносталгију, једну шизофрену и патолошку националну самообману која ће, ако се настави и развије, бити погубна по оне још преостале и запретене потенцијале српског народа.

Евроунијатство

Друга илузија новијег је датума и представља пројекцију обећане земље Европске Уније и рајског живота који ће уследити у будућности након нашег учлањења у ово „изабрано друштво“. Само наизглед реч је о нечему новом и до сада невиђеном, док се заправо ради о транспоновању југоносталгичарског мита на бриселску политичку перспективу у оквиру које ће сви наши проблеми бити решени, а да ми изузев пристајања на ово привилеговано чланство нећемо морати ништа друго да урадимо. Евроунијатски сан није ништа друго него неотитоизам, опасна навика да ће неко други о нама да мисли и омогући нам лагодан и угодан живот, без нашег великог труда и напора. Размере ове идеолошке опијености, некритичности и колективне наивности која верује у бесплатни ручак са Запада постају трагикомичне.

Верници ове идеологије, попут својих близанаца југоносталгичара, нису спремни да из ове слике света узму оно што заиста вреди већ само оно што њиховим навикама одговара. Идолопоклонички евроунијатски дискурс у Србији данас неће нас обавестити о правим разлозима животног успеха на Западу и подстицати на целодневни вредан рад, поштовање бројних друштвених процедура и правила, строго следовање закону, сурову борбу против корупције, беспрекорну заштиту животне средине, бригу о здрављу, кондицији, угроженим социјалним категоријама, задужбинарству... Обожаваоци евроунијатског идеолошког плана и програма све време врше аутоцензуру и доносе нам у Србију титоистичко-бриселску пројекцију Европске Уније као Централног комитета и Великог Брата који ће да брине о нама, а ми треба само да му се препустимо ако желимо да остваримо све своје снове.

И тако нам са Запада, као толико пута у нашој историји, стиже само оно најгоре, духовни и социјални експерименти, поткултуре, осиромашење смисла постојања и тоталитаризам.

Руска магла

Трећа илузија емотивно је јака и утемељена и истовремено штетна ништа мање него прве две. Овај стари српски национални сан о „мајци Русији“, „бескрајном плавом кругу и у њему звезди“, старијем брату, заштитници и спасењу које ће нас извући из свих наших страдања и животних проблема, само је једно велико бекство од преузимања личне и националне одговорности. Језичко, духовно и културолошко јединство српског и руског народа, па умногочему слична и испреплетена заједничка историја и судбина, као и бескрајна међусобна љубав и поштовање, не смеју водити одсуству схватања разлика између једне мале, српске државе и једне велике, руске империје. Наше позитивне међусобне народне емоције понекад се не поклапају са нашим државним интересима.

Озбиљан народ и држава не смеју се сигурно ослонити на било шта ван себе и својих могућности. Посебно не смеју дозволити да стоје у месту са оним што је сопственим снагама могуће поправити код своје куће док чекају велику помоћ споља.

Уместо бројних конкретних практичних тема и облика сарадње између наше две државе, ми ћемо силно време потрошити на велике идеје и празне приче. Уместо нашег јасног опредељења за геополитичко преоријентисање на нове силе са Истока и крајње отвореног, искреног и директног захтева за одговором шта од Русије заиста можемо очекивати, ми се дипломатски пренемажемо, улазимо у пакт са историјским душманима и грабимо се за новим интеграционим илузијама.

Залуталост у руским маглама одузима нам много времена и наде. Опстанак нашег народа и државе доведен је у питање и ми себи више не смемо допустити било коју историјску илузију. Руски одговор нам је потребан што пре, као и свеукупно преиспитивање наших спољнополитичких опредељења и алтернатива у светлу великих геополитичких промена у свету. Све карте ставити на сто и видети који потез гарантује остварење највећег процента националних интереса. И тај потез одлучно повући без икакве емотивне и идеолошке задршке према било којој страни света.

Корени великих илузија

Све три горепоменуте илузије су истог, источњачког порекла. У нама се наталожило то огромно наслеђе медитације, нирване, лењости, инерције, „на душеку све дуван пушећи” философије живота. У том смислу, ми нисмо и не смомо бити Исток, него ми јесмо и треба да будемо Запад, представљен у његовим најбољим темељима: радни елан, самоиницијатива, животна борба, социјална брига, лична и друштвена одговорност, освајање властитог животног успеха, законправило. Али нисмо и никако не смомо бити Запад у смислу извитоперења аутентичног, пионирског Запада у данашњем правцу: индивидуалистичка ускогрудост, хуманистичка себичност, морално лицемерје, социјална суровост, стицалачки бес, потрошачка грозница, глобални империјализам. У овом, вредносном погледу, ми смо дефинитивно православни Исток: вера, духовност, етика, праведност, социјална одговорност још увек чине смисао нашег постојања.

Како су Срби од дубоко промућурног, сналажљивог, радног и животног постали полтронски, нераднички и лаковеран народ склон великим илузијама, питање је за озбиљна социјално-психолошка истраживања. Колико то има везе са напуштањем села и тамошњег независног положаја, и освајањем градова, захтева удобности и спутаности разних врста које се потом лече бајковитим очекивањима, можемо дискутовати. Чињеница је да би данас многи који су бежали из сеоске беде и једноставности у богати градски живот у сваком смислу желели да се врате првобитној слободи и складу. Да ли је у граду могућа слобода и да ли је могуће обновити сеоски живот, нису само философска и привредна, већ и дубоко животна и стратешка питања за будућност српског народа. Повратни процес из града у село био би такође крај једне велике социјалне илузије.

Нови српски национални програм

Предуслов и почетак новог националног програма био би истовремени прекид са свим великим илузијама које су нас у овом тренутку заробиле као народ. Већ 20 година нема никаквог успешног друштвеног помака и реформе из простог разлога што све време остаје исти психолошки профил просечног Србина који више није лични и друштвени борац, породични и национални трудбеник, социјални и државни градитељ. Испуњен од илузионистичких снова и очекивања, духовно и морално уморан, биолошки истањен, културолошки поражен и колонизован, државотворно разбијен, савремени Србин као да нема снаге да се супротстави, да се прене и крене из почетка, да поверује у сопствени

смисао живота, поврати веру у себе, историјску мисију и будућност народа коме припада. Модерни Србин одабрао је кукавичку линију мањег отпора и њиме је завладао дух предаје маскиран у разне илузије које га варају да је скок из свакодневице у обећану земљу близу. А наша једина реална Обећана земља је Србија и за њен опстанак и напредак ваља се много помучити, нарадити и жртвовати.

Одговор на ово психолошко стање које је овладало нама не може бити само политичке природе, већ нам је потребна промена целовитог система вредности, свих наших веровања, снова, мана, погрешних учења и васпитања. Ми нисмо припремили нову генерацију са новим/старим погледом на свет и новим/старим моралним навикама, и самим тим не располажемо потребним новим националним менаџментом за 21. век. Сваки будући национални програм који не буде водио рачуна о овој сфери дубинског националног преумљења и препорода унапред је осуђен на неуспех. Духовна револуција, морално буђење, биолошко устајање, културолошка самобитност, национално освешћивање, патриотско јединство и државотворност, били би само почетак промене овог психолошког наслеђа. Потом би морали да уследе потпуно други погледи на свет и живот, потпуно нове радне навике и социјални идеали, сасвим другачија организација личног, породичног, друштвеног и државног живота.

Некадашњи ПИОНИР и на Западу и на Истоку био је Поштен, Искрен, Одан, Напредан, Истрајан и Радан, а такав би морао бити и пионир српске будућности. Његова упоришта смисла живота и социјалне остварености, поред ових вредносних идеала, требало би да буду и:

1) оригинална личност која мисли својом главом и негује сопствене ставове (а не клонирани потрошач и глобални сељак),

2) брак и породица (а не индивидуална самоћа и противприродност),

3) Црква (религиозна заједница, парохија као једна од највећих непримећених друштвених снага српског народа),

4) национална држава која форсира приватно предузетништво, владавину закона и социјалну солидарност.

За ову нову националну визију потребни су нам дубока вера, ново одушевљење, самоиницијатива, самоорганизованост и самодисциплина, истрајност и континуитет у националном раду, нова организациона култура, и Млада Србија, лишена свих илузија, која би била спремна да поднесе генерацијску жртву да би се овај историјски прелаз направио. Само тако „Време великих илузија” може постати време самоослобођења и новог подвига.

(Аутор је секретар Управног одбора Српског сабора Двери)